

Fecr Yayınları: 538

KUR'AN-I KERİM'DE HÜKÜM KAVRAMI

Vedat YETKİN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
VADİ GRAFİK TASARIM VE REKLAMCILIK LTD. ŞTİ.
İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1
Yenimahalle/ANKARA • Tel: 0 312 395 85 71
(Sertifika No: 47479)

1. Baskı: Haziran 2022

ISBN: 978-625-8005-84-4

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KUR'AN-I KERİM'DE HÜKÜM KAVRAMI

Vedat YETKİN

Ankara 2022

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
ev.	: Çeviren
DİA	: Diyanet İslâm Ansiklopedisi (TDV)
h.	: Hicrî
Haz.	: Hazırlayan
s.	: Sayfa
sdl	: sadeleřtirilmiř
Thk.	: Tahkik eden
[t.y.]	: Basım tarihi yok

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR -----	4
ÖNSÖZ -----	7

BİRİNCİ BÖLÜM

HÜKÜM MANASINDA KULLANILAN LAFIZLAR --- 9

A. Sözlük Manaları -----	9
a. Ha-ke-me (حکم) -----	9
b. Kaza (قضى) -----	12
c. E-me-ra (امر) -----	13
d. Me-le-ke (ملك) -----	14
e. Se-le-ta (سلط) -----	15
f. Fa-sa-le (فضل) -----	16
B. Lafızlar Arası Anlam İlişkileri -----	17

İKİNCİ BÖLÜM

HÜKMÜN İLÂHİ YÖNÜ ----- 27

A. Allah'ın Hükümranlığı -----	27
a. Allah'ın Hükümranlığının Boyutları -----	28
1. Kevnî (Kozmik) Hükümranlığı -----	28
2. Teşriî Hükümranlık -----	31
b. Allah'ın Hükümranlığının Mâhiyeti -----	33
1. حکم الله (Allah'ın Hükümü) -----	33
2. Hükümünün Tatbiki (Dünyevî – Uhrevî) -----	38
c. Allah'ın Hükümranlığının Özellikleri -----	48
1. Hükümün Ancak Kendisine Ait Olması -----	48
2. Hakimler Hakimi Olması -----	52
3. Hüküm Verenlerin En Hayırlısı Olması -----	54
B. Peygamberlerdeki Dinî Otorite -----	57
a. Hüküm ve İlim -----	58
1. İbrahim ve Lut (a.s.) -----	58

2. Musa (a.s.)-----	64
3. Yusuf (a.s.)-----	67
4. Yahya (a.s.)-----	69
b. Peygamberin Hakem Olması -----	72
1. İtikadî Boyutu -----	75
2. Hukukî Boyutu -----	79
C. Hüküm Kaynağı Olma Bakımından İlahî Kitaplar -----	81
a. Tevrat -----	83
b. İncil -----	87
c. Kur'an-ı Kerim -----	90

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BEŞERÎ OTORİTE -----	99
A. Peygamberlerdeki Dünyevî Otorite -----	99
a. Hükümdarlık -----	99
1. Dâvut ve Süleyman (a.s.)-----	99
b. Peygamberlerin Adaletle Hüküm Vermesi -----	107
B. İnsanların Otoritesi -----	112
a. Otoritenin Kaynağı Olması Bakımından İlahî Kitaplar 115	
1. Allah'ın Hükümlerini Korumak -----	116
2. Allah'ın Hükümlerine Riâyet Etmemek -----	117
b. Otoritenin Öngörüldüğü Şekil -----	120
1. Ulü'l-emr -----	124
2. İslamî Otoritenin İlke ve Esasları -----	129
c. Otoritenin Öngörülmediği Şekil -----	135
1. Cahiliyenin Hükümranlığı -----	135
2. Tağutun Hükümranlığı -----	143
3. Şeytanın Hükümranlığı -----	148
4. Firavun'un Hükümranlığı -----	150

SONUÇ -----	153
--------------------	-----

BİBLİYOGRAFYA -----	157
----------------------------	-----

ÖN SÖZ

Allah Teâlâ Kur'an-ı Kerimde bizlere kendisini bütün kâinatın mutlak yaratıcısı ve hâkimi olarak tanıtmaktadır. Elbette bu kudret ve imkâna sahip olmak yüce yaratıcıda çeşitli konularda tasarruf hakkı bulundurmaktadır. Bunlardan bir tanesi de hükmetme yetki ve otoritesidir. Bu yetki ve otoriteyi belirtmek için kullanılan hüküm kavramı Kur'an-ı Kerimde çeşitli lafızlar üzerinden zikredilmiştir. Bu lafızların geçtiği âyet-i kerimleri doğru ve sistemli bir şekilde Kur'an bütünlüğü göz önüne alınarak ve surelerdeki siyak-sıbak münasebeti doğrultusunda ifade ettikleri manaların tespit edilmesi, Allah Tealanın ulûhiyet vasfının daha iyi anlaşılmasına ve dünya hayatında insana verilen çeşitli yetki ve sorumlulukları nasıl yerine getirmesi gerektiğinin cevabında kolaylık sağlayacağı kanaatindeyiz.

Bu çalışma Marmara Üniversitesi Tefsir Anabilim Dalında 2016 yılında savunduğum yüksek lisans tezimden oluşmaktadır. Çalışmamız üç bölüm ve bir sonuçtan oluşmaktadır. Birinci bölümde, hüküm manasında kullanılan lafızların anlam alanlarını sözlük manalarını üzerinden belirlemeye çalıştık. Sonrasında ise lafızlar arasındaki anlam ilişkilerini hem sözlük manaları üzerinden hem de Kur'an'daki kullanışları üzerinden belirlemeye çalışarak hüküm mefhumunun ne yönde zikredildiğinin tahlilinde çalışmamıza zemin hazırladık.

İkinci bölümde, ilgili lafızların geçtiği ayetlerin Allah'ın hüküm sahibi olması, peygamberlere hüküm verilmiş olması ve ilahi kitapların hüküm kaynağı olması hususlarını ele almış

olmasından ötürü bu üç hususu ilgili başlıklar üzerinden ele alarak hükmün ilahi yönünü belirlemeye çalıştık.

Üçüncü bölümde, Kur'an'da insanların otoritelerinin kaynağı olma bakımında ilahi kitaplara nasıl yaklaştığı, otoritelerinin ilke ve esaslarını nasıl belirlemeleri gerektiği ve Allah Teâlâ tarafından razı olunan ve olunmayan otorite biçimlerini ele alarak hükmün beşeri yönünü belirlemeye çalıştık.

Bu çalışmamda konunun belirlenmesinden bitirmeme kadar beni yönlendiren ve değerli görüşleriyle destek olan tez danışmanı hocam Doç. Dr. Muhammet Abay'a, kaynak temini başta olmak üzere yardımlarını esirgemeyen diğer hocalarıma, arkadaşlarıma ve aileme çok teşekkür ederim.

Vedat Yetkin
İstanbul 2022